* (וכן עקר): ב ו אם קדש בבית אחד על מנת לאכל שם (ט) ואחר כך נמלך לאכל (י) במקום אחר, צריך לחזר ולקדש במקום שרוצה לאכל שם: ג ז אם קדש ולא סעד (יא) * אף ידי קדוש לא יצא. הגה: וצריך לאכל במקום קדוש (יב) * לאלתר (יג) * או שיהא בדעתו (ג) [ב] לאכל שם מיד, (יד) אבל בלאו הכי אפלו אכל במקום קדוש אינו יוצא (מהרי"ו מולין (בטור"ח החדשות סי' נג)). ואם היה בדעתו שלא לאכל, (טו) שם מיד,

ו בית יוסף (ד"ה ואין הקידוש) מהא דרב הונא שם בשם רבנו נסים (פסחים דף ק"א ע"א). ז בית יוסף (שם) מהא דאביי שם.

באר היטב

הקריאה של קדוש: ג (ג) לאכל שם מיד. רצונו לומר שהיה בדעתו לאכל שם מיד וארעו אנס שלא אכל אלא לאחר זמן, אבל על כל פנים היה נשאר במקום קדוש, יצא ואין צריך לחזר ולקדש, ומה שכתב אבל בלאו הכי וכו' רצונו לומר אם לא היה בדעתו לאכל מיד כגון שדעתו היה להפסיק בדברים אחרים והפסיק, אפלו אכל אחר זמן במקום קדוש אינו יוצא:

שערי תשובה

ג [ב] לאכל. עין באר היטב. ועין בגנת ורדים כלל (ב') [ג'] סימן כ' דלכתחלה יש לסעד מיד, אך בדיעבד אם שהה עד שעברה הנאתו דכוס קדוש (אות ב), אין צריך לחזר ולקדש והמחמיר לחזר ולקדש הוא ברכה לבטלה עין שם. ועין במחזיק ברכה (אות ב) בשם ספר הבתים כתב יד (בית מנוחה שערי הקידוש השביתה שער א אות ז) שאם קדש במקום אחד ודעתו לאכל בבית אחר קרוב לשם שהיה יכול לשמע משם דברי המקדש באותו מקום שקדש, הרי זה מקום סעודה אף על פי שאינו עומד במקום סעודתו בשעת הקדוש. ולכן נהגו לקדש בבית הכנסת מפני האורחים האוכלים בבתים שסמוכים לבית הכנסת והואיל והיו יכולים לשמע קדוש של בית הכנסת באותו מקום שאוכלים שם הרי זה קדוש במקום סעודה, כן כתב בעל ההשלמה (פסחים ק:) וכן נמצא בתשובת שאלה להרי"ף עין שם [ועין בט"ז סימן קנ"א (סק"א) ובתוספת שבת סימן רס"ט (סק"ב)]. ולפי זה צריך לומר דמה שכתב בשלחן ערוך דצריך שיהיו שני המקומות בבית אחד, היינו שאם הוא בבית אחד אפלו במקום שרוצה לאכל רחוק ממקום הקדוש שאפלו באותו בית לא היה יכול לשמע:

משנה ברורה

הינו (ט) תחת גג אחד אף על פי שאין רואה מקומו: ב (ט) ואחר כך נמלך. ולא אכל כאן כזית, אבל אם אכל כזית יצא כדלקמן בסעיף ה': (י) במקום אחר. הינו אפלו בחדר אחר שבאותו בית, כיון שלא היתה דעתו לזה מתחלה וכדלעיל בסעיף א': ג (יא) אף ידי קדוש וכו'. קא משמע לן (י) דלא תימא דוקא אם רוצה לאכל במקום אחר הוא דלא מהני הקדוש להתיר לו באכילה כיון שלא קדש במקום סעודה, אבל אם אינו רוצה לסעד אחר כך כלל יצא על כל פנים ידי קדוש, קא משמע לן: (יב) לאלתר. ולא יפסיק אפלו (יא) זמן קצר. כתב בשירי כנסת הגדולה (הגב"י סק"ט) דאם מאיזה סבה קם מדוכתיה ויצא לחוץ ואחר כך חזר למקומו, אין צריך לחזר ולקדש מחמת שיצא לחוץ כיון שלבסוף היתה הסעודה במקום הקדוש עין שם. (יב) ויש חולקין בזה, ועל כן לכתחלה יזהר בזה מאד, אך בדיעבד ובפרט כשהיה צריך לעשות צרכיו, נראה ודאי דאין להחמיר לקדש שנית דהרי זה כדברים שהם צרכי סעודה: (יג) או שיהא. מלשון 'או' מבאר דמעקרא לא מירי כשהיה בדעתו בפרוש בשעת קדוש לאכל לאלתר אלא בסתמא, ואפלו הכי יצא כיון שאכל לאלתר, והדר אשמועינן דאם היה בדעתו בשעת קדוש לזה אפלו אם ארעו אחר כך אנס ולא אכל מיד אלא אחר כך, גם כן יצא [ואם יצא גם ממקומו בינתים, דעת (יג) כמה אחרונים שצריך לחזר ולקדש]. והוא הדין כשהיה טרקלין גדול והלך מפנה לפנה לאכל שם, או כשקדש בחדר זה על מנת לאכל מיד בחדר אחר שהוא תחת גג אחד, או מארעא לאגרא, ועל ידי ההליכה גופא נשתהה איזה זמן גם כן אין צריך לחזר ולקדש: (יד) אבל בלאו הכי וכו'. הינו שלא היתה דעתו לאכל מיד כגון שדעתו (יד) להפסיק בדברים אחרים והפסיק, (טו) אפלו היה ההפסק אחר כך מחמת אנס, אף שאכל אחר זה במקום קדוש, לא יצא. ונראה דאם היה ההפסק מחמת הדברים שהם צרך סעודה לא חשיב הפסק: (טו) שם מיד. פרוש,

באור הלכה

לאפוקי נפשיה מידי ספקא ולעשות כמו שכתבתי במשנה ברורה:

* וכן עקר. ומכל מקום לכתחלה לא יעשה כן אלא במקום דחק דהא המגן אברהם בסעיף קטן א' מחמיר לכתחלה אפלו ממפנה לפנה, ונהי דשם כתבנו דמסתברא דאין להחמיר בזה [עין בשער הציון (סק"ד)], מכל מקום לענין מחדר לחדר בודאי נכון לחש לכתחלה לדעת הר"ן (פסחים כ. ד"ה סבור) שמחמיר בזה. מיהו אם גם רואה מקומו, נראה דיש להקל אפלו לכתחלה אם דעתו לזה בעת הקדוש:

ג * אף ידי קדוש וכו'. עין במשנה ברורה (ס"ק יא). ועוד יש לומר דכונת המחבר להעתיק מימרא דשמואל בגמרא (שם קא.) דאף ידי קדוש לא יצא וכל שכן ידי יין, ומירי הגמרא שם שהוא רוצה לסעד אחר כך במקום אחר ולשתות יין בסעודה עין שם:

* לאלתר. עין במשנה ברורה (ס"ק יב) במה שכתבנו בשם שירי כנסת הגדולה והביאו דבריו גם בספר יד מלאכי, ופשיטא לה לבעל שירי כנסת הגדולה דבר זה כל כך עד שכתב דישתקע הדבר ולא נאמר הפך זה. והנה במגן אברהם סעיף קטן ה' בסופו כתב דאם יצא ממקומו בינתים צריך לקדש שנית כנ"ל, והנה משלחן עצי שטים (סי' ו ס"ב) ודרך החיים (דיני קידוש במקום סעודה ס"ג) וחיי אדם (ח"ב כלל ו סכ"א) משמע דמפרשים אותו כפשטה דאם יצא ממקומו אף שחזר צריך לקדש שנית, וכן מבאר ביותר בהדיא בהגר"ז (ס"ה) [אף בתוספת שבת (סק"ח) ומחצית השקל משמע דמפרשים את דברי המגן אברהם (סק"ה) כשלא חזר למקומו אלא שאכל שם, ובא לאשמועינן דאף שהיה זה באנס שלא היה לו נר במקום הראשון ולגבי שהיה חשיב זה במקום סעודה כיון דלכתחלה היה ברצונו שלא לשהות וכמו שכתב שם מקדם, אפלו הכי לגבי שנוי מקום אין נפקא מנה בזה]. וכדי שלא יחלקו אהדדי נראה דהמגן אברהם לא קאי רק אדסמיך לה דמירי שם מקדם דנשתהה מחמת אנס דאין צריך לחזר ולקדש מפני שלא היתה דעתו לזה מתחלה, ועל זה סים דאם יצא ממקומו בינתים צריך לחזר ולקדש והינו משום דבלאו הכי כבר נשתהה, אבל מטעם יציאה לחוץ לחוד גם הוא יסבר כשירי כנסת הגדולה דלא חשיב שנוי כיון דלבסוף סעד במקום קדוש. ותמך לזה ממה דקימא לן (סי' קעח ס"ב בהגה"ה) דדברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומם שאם יצא וחזר אין צריך לחזר ולברך מטעם דלקבעה קמא הדר, והרי שם אפלו אם יברך במקום שיצא גם כן מתקימת המצוה דברכת המזון, ואפלו הכי כיון דלכתחלה המצוה לחזר למקומו אמרינן דלא הסיח דעתו ממקומו הראשון ואין צריך לחזר ולברך, וכל שכן בזה דאינו יוצא ידי קדוש אלא אם כן יחזר ויסעד במקום הקדוש, וגם דאם לא יחזר אגלאי מלתא דשהה מתחלה שלא כדין דאין קדוש אלא במקום סעודה, פשיטא דלא הסיח דעתו ממקום הראשון. [ואף על גב דלפרוש התוספות פסחים ק"א (ע"א) דבור המתחיל אבל מדמינן קדוש לברכה לענין שנוי מקום, הינו רק לענין דמחדר לחדר דלענין ברכה מקרי שנוי מקום, גם לענין קדוש הוא שנוי מקום, ומפנה לפנה חשיב במקום אחד. אבל במה דקימא לן לענין ברכה דמפסיד ברכתו מפני יציאתו לחוץ בלבד אף שחזר דהטעם הוא מפני הסח הדעת בלבד, בזה שאני קדוש דבודאי לא הסיח דעתו ודמי לדברים שטעונין ברכה לאחריהם במקומם וכנ"ל]. וכן כל הגדולים הנ"ל שהעתיקו דברי המגן אברהם להלכה סמכו את דין דיציאה לחוץ על נדון דנשתהה מחמת אנס ומשמע דרק באפן זה החמירו בדיעבד ולא ביציאה לחוד. ואחר כך מצאתי בקונטרס [פותח דברים] (פתח דבר) שהאריך והרחיב בדבר הזה מאד והוא מצדד להלכה כהשירי כנסת הגדולה והביא בשם ספר נחלת צבי (סק"א) תלמיד הב"ח שדעתו בהדיא דכשיצא לחוץ וחזר לביתו הוי גם כן בכלל שנוי מקום לענין קדוש. מכל מקום נראה לי שאין להחמיר בזה בדיעבד נגד השירי כנסת הגדולה והיד מלאכי דפשיטא להו, ולדידהו הוי ברכה לבטלה כשיקדש שנית, וגם כל הגדולים הנ"ל שהעתיקו דברי המגן אברהם משמע גם כן דסבירא להו כשירי כנסת הגדולה בדלא שהה מתחלה, ובפרט דעקר קדוש במקום סעודה הוא רק דרבנן ובודאי כדאי לסמך עליהם בשעת הדחק שלא לחזר ולקדש שנית, אך לכתחלה בודאי יש לזהר בזה:

* או שיהא וכו'. עין במשנה ברורה (ס"ק יג) שכתב דאם ארע אחר כך, דין זה כתבו המגן אברהם (סק"ה) בהדיא וכן כתב הגר"א. ומקורם הוא מהא דרב הונא (פסחים קא.)

שער הציון

בסימן קע"ח (ס"א) מחמיר דראית מקום לא מהני כלל מבית לבית ואפלו דעתו לזה מתחלה. ומכל מקום נראה דבדיעבד מפני חשש ברכה לבטלה יש לחוש לדעת היש אומרים שלא לחזר ולקדש אפלו אם לא היתה דעתו לזה מתחלה כי בספר שלחן עצי שטים (סי' ו ס"ג) העתיק את דברי היש אומרים להלכה וגם הגר"ז הנ"ל. (ט) אחרונים: ג (י) תוספת שבת (סק"ז): (יא) מגן אברהם (סק"ה) בשם מהרי"ל: (יב) עין בבאור הלכה (ד"ה לאלתר): (יג) המגן אברהם (סק"ה) כפי מה שהעתיקו דבריו שלחן עצי שטים (סי' ו ס"ב) והדרך החיים (דיני קידוש במקום סעודה ס"ג) והחיי אדם (ח"ב כלל ו סכ"א) והגר"ז (ס"ה). אך התוספת שבת (סק"ח) והמחצית השקל לא הבינו דבריו כך וכמו שבארתי הכל בבאור הלכה (ד"ה לאלתר), ועל כן לא ברירא דין זה כלי האי: (יד) מגן אברהם (סק"ה): (טו) דרך החיים (שם).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ג) וְנִמְלַךְ וְאָכַל, יָצָא (בית יוסף סוף הסימן (ד"ה כתבו הגאונים)): ד חַיָּכוֹל אָדָם (טז) לְקַדֵּשׁ לַאֲחֵרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל (יז) עִמָּהֶם, דְּלִדִידֵהּ הָוֵי מְקוֹם סְעוּדָה. טוְאַף עַל גַּב דִּבְבִרְכַּת הַיַּיִן אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא אֲחֵרִים אִם אֵינוֹ נֶהֱנֶה (יח) עִמָּהֶם, כֵּיוָן דְּהַאי בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן הוּא חוֹבָה לְקַדּוּשׁ, כְּקִדּוּשׁ הַיּוֹם דָּמֵי וְיָכוֹל לְהוֹצִיאָם אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה. הַגָּהּ: (יט) וַאֲפִלּוּ בְּקִדּוּשׁ שֶׁל יוֹם (ז) בְּשַׁחֲרִית בְּשַׁבָּת, מַתְּר לַעֲשׂוֹת כֵּן (רבינו ירוחם (נתיב יג ס"ל) ובית יוסף (ד"ה ומ"ש לפע"ג דנכרכת היין) בשם הרי"ף (פסחים מ:) והרא"ש (שם פ"י סי' ל) והטור סימן תפ"ד). (כ) * וְהוּא שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים. יוְאִם עַדַיִן לֹא קִדֵּשׁ לְעַצְמוֹ, יְזֶהֱר שֶׁלֹּא יִטְעֹם עִמָּהֶם, שֶׁאָסוּר לוֹ לִטְעֹם עַד שֶׁיְּקַדֵּשׁ בִּמְקוֹם סְעוּדָתוֹ: ה * כְּתָבוּ הַגְּאוֹנִים הָא דְּאֵין קִדּוּשׁ אֶלָּא בִּמְקוֹם סְעוּדָה, אֲפִלּוּ אָכַל דָּבָר (ה) (כא) מוּעָט, אוֹ שָׁתָה כּוֹס יַיִן שֶׁחִיֵּב עָלָיו (ו) (כב) בְּרָכָה, יָצָא יְדֵי קִדּוּשׁ

ח הִרא"ש בְּרֵישׁ פֶּרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים (סי' ה). ט רא"ש הַשָּׁנָה כ"ט (ע"ב). י הִרא"ש רֵישׁ פֶּרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים (שם) וְרַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב יב) בְּחֵלֶק א' וְהַגָּהוֹת מֵיימוֹנִי בְּפֶרֶק כ"ט (אות ס). כ טוּר בְּשֵׁם רִבֵּינוּ יוֹסֵף (ד"ה כתבו הגאונים) אֲפִלּוּ לְרַעַת תּוֹסָפוֹת (סי' קא. ד"ה שעיסה) וְהָרא"ש (שם).

בַּאֵר הֵיטֵב

(ג) **וְנִמְלַךְ וְאָכַל.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ לֶאֱכֹל בְּבַיִת אֶחָד וְנִמְלַךְ וְאָכַל בְּמָקוֹמוֹ מֵיָד, יָצָא: **ד (ז) בְּשַׁחֲרִית.** וּבְשֶׁאֵר אֲכִילוֹת בְּשַׁבָּת לֹא יְבָרֵךְ לָהֶם הַמּוֹצִיא, וְאִם מְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן לְאַיְנוֹ בָּקִי אֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא. ט"ז (סק"ג) צַיֵּן שָׁם: **ה (ה) מוּעָט.** הֵינוּ כַּזַּיִת: (ו) **בְּרָכָה.** פֵּרוּשׁ שֶׁשָּׁתָה רְבִיעִית שֶׁחִיֵּב בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה. מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי רַמ"א וּבֵית יוֹסֵף דְּהֵינוּ שֶׁשָּׁתָה כְּשִׁעוּר בְּמֶה שֶׁטּוֹעֲם כּוֹס שֶׁל קִדּוּשׁ, וּמְשׁוּם הָכִי פָּסְקוּ דִּבְמִילָה בְּשַׁבָּת שָׁרֵי לְמוֹהֵל לִשְׁתּוֹת אִם שׁוֹתֶה כְּשִׁעוּר. וּלְבוּשׁ וּב"ח (ס"ג) וְט"ז (סק"ד) כָּתְבוּ דְּבָעֵי שִׁישָּׁתֶה עוֹד כּוֹס מְלֵבַד כּוֹס שֶׁל קִדּוּשׁ, וְהַשְׁתְּיָה הַשְׁנִיָּה נֶחְשֶׁבֶת לִסְעֻדָּה. לְפִי זֶה מִדִּינָא אָסוּר לְמוֹהֵל לִשְׁתּוֹת מִכּוֹסוֹ שֶׁל מִילָה בְּשַׁבָּת עַיֵּן שָׁם. רַק מַה שֶּׁכָּתַב הַט"ז דְּאִם כֵּן כָּל קִדּוּשׁ לֹא יִצְטָרֵךְ לִהְיוֹת בְּמָקוֹם סְעוּדָה דְּהָא צָרִיךְ לִשְׁתּוֹת מְלֹא לָגְמָיו עַיֵּן שָׁם, וְלֵיתָא דְּמִלֹּא לָגְמָיו הֲוֵי בְּצֵירִ מֵרְבִיעִית וְהָאוֹנִים מַצְרִיכִי לִשְׁתּוֹת רְבִיעִית. פְּרִי חָדָשׁ וְכֵן כָּתַב הַיַּד אַהֲרֹן (הגה"ט). וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דִּלְשִׁיטָתוֹ אָזַל לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב (הט"ז) בְּסִימָן ק"ץ סָעִיף קָטָן ג' עַיֵּן שָׁם. וּבְסֵפֶר אֶבֶן הָעוֹזֵר הִשִּׂיג עַל הַב"ח וְט"ז וְהוֹכִיחַ בְּרִאיּוֹת דִּבְכוֹס שֶׁל קִדּוּשׁ שֶׁשָּׁתָה כְּשִׁעוּר רְבִיעִית, דְּיָצָא יְדֵי קִדּוּשׁ בִּמְקוֹם סְעוּדָה]:

בְּאוּר הֲלָכָה

דְּאִם הָיָה נִשְׁאָר בִּמְקוֹמוֹ עַד שֶׁיָּבִיאוּ נֵר דָּלוּק לֹא הָיָה צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְקַדֵּשׁ עֲבוּר הַשְּׁהִיָּה, וְעַל כָּרְחָךְ מְשׁוּם דְּמִעִקָּרָא בִּשְׁעַת קִדּוּשׁ לֹא הָיְתָה דַּעְתּוֹ לְהַשְׁהוֹת. וְקַשְׁיָא דִּלְמָא שְׁאנִי הָתָם דְּהַשְׁהָיָה הָיְתָה בִּדְבָרִים שֶׁהֵם צָרִךְ סְעוּדָה אֲבָל בִּדְבָרִים שְׁאֵינָם צָרִךְ סְעוּדָה יֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן דְּעַל כָּל פָּנִים הִסְסִיק בֵּין הַקִּדּוּשׁ לִסְעוּדָה לֹא מְהֻנֵּי מֵה שֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ לְהַתְחִלָּה בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשׁ שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק, כִּי הֵיכִי דְּלֹא מְהֻנֵּי לְעִנְיַן שִׁנּוּי מָקוֹם אַף שֶׁהַשִּׁנּוּי הָיָה אַחַר כָּךְ רַק עַל יְדֵי אָנֻס וּכְמַעֲשֶׂה דְּרַב הוּנָא. וְדַע עוֹד דְּלֹא נוֹכַל לְמֵילַף מִמַּעֲשֶׂה דְּרַב הוּנָא רַק עַל הַמְשֵׁךְ זְמַן מוּעָט אֲבָל לִזְמַן מְרֻבֶּה אֵין שׁוּם רְאָיָה מִשָּׁם, וְאֶפְשָׁר דְּמִשּׁוּם הָכִי דִּיקּ חַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל ו סכ"א) וְכָתַב שֶׁהַצָּרִךְ לִשְׁהוֹת אֵיזֶה זְמַן, אַף בְּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים לֹא חָזְבַר לְשׁוֹן זֶה. וְדַע עוֹד דְּמֵה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה אוֹ כְּשֶׁקִּדֵּשׁ בְּחֶדֶר זֶה וְכוּ' אוֹ מֵאֲרָעָא לְאַגָּרָא וְעַל יְדֵי הֲלִיכָה וְכוּ' כֵּן מוּכָח בְּאֶגְרוֹת (סי' שפז) שֶׁכָּתַב שָׁם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְכוּ' [הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב אֶצְלֵנוּ בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות א)]. אֲבָל אִם הָיְתָה דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל שָׁם מִיָּד אֲפִלּוּ אִם הָיָה הוֹלֵךְ לְדֶרֶךְ גָּדוֹל וּמִתּוֹךְ כָּךְ שׁוֹהֶה עַד שֶׁמְּגִיעַ לְשָׁם חָשִׁיב מָקוֹם סְעוּדָה לְפִי הִירוּשַׁלְמִי, וַאֲפִלּוּ בְּטַרְקְלִין גְּדוֹלִים חָשִׁיב מִפְּנֵי לְפָנִים מָקוֹם סְעוּדָה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בְּדֶרֶךְ גָּדוֹל אֵין לוֹ שׁוּם בְּאוּר, וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה (שם) שֶׁכָּתַב קְצָת לְתַקֵּן זֶה וְכָתַב שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ זְמַן גָּדוֹל, אֲבָל אִם כֵּן מַה שֶּׁפֵּיְשׁ לְפִי הִירוּשַׁלְמִי אֵין לוֹ שׁוּם בְּאוּר. וְנִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ טָעוּת סוֹפֵר קָטָן דִּבְמָקוֹם שֶׁכָּתוּב דֶּרֶךְ גָּדוֹל צָרִיךְ לוֹמַר דֶּרֶךְ גַּב, וְהַשְׁתָּא אִתְי שַׁפִּיר מַה שֶּׁפֵּיְשׁ לְפִי הִירוּשַׁלְמִי מַה שֶּׁהוּבָא בַּפּוֹסְקִים בְּשֵׁם הִירוּשַׁלְמִי דְּסָכָּה (פ"ד ה"ה), שֶׁמַּתִּיר בְּסֻכָּתוֹ עֲרֻבָּה עָלָיו לְקַדֵּשׁ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עַל מְנָת לַעֲלוֹת וְלֶאֱכֹל בַּסֻּכָּה, אַף שֶׁשְּׁהֻיָּה לַגַּג לֹא חָשִׁיב שְׁהִיָּה, וְהוּא הַדִּין מַחֲדָר לְחֶדֶר דְּדִין אֶחָד לְהוּ עִם מַאֲרָעָא לְאַגָּרָא כִּדְמוּכָח בַּפּוֹסְקִים, וְהַמְצַיֵּן הָאֻמָּתִי יִרְאֶה שֶׁנִּנּוּהוּ הָאֻמָּת בְּעֻזָּרִת הַשֵּׁם בִּדְבָרֵי הָאֲגוּדָה. וּלְפִי זֶה לֹא נִזְדַּקְּ כְּלָל בְּאֲגוּדָה דִּין שֶׁהָיָה לְהַתִּר מַחֲמַת שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיְתָה דַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא לְהַשְׁהוֹת, דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּהַשְׁהָיָה הָיְתָה בְּצֵלָיָה שֶׁהוּא לְצָרְךְ הַסְּעוּדָה וְלֹא חָשִׁיב שְׁהִיָּה כְּלָל:

ד * וְהוּא שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"כ), **וְכֵן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּבְדִיעֲבַד מוֹצִיא בְּכָל גַּוְנֵי,** דְּכָל הַבְּרָכוֹת אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא מוֹצִיא אֲפִלּוּ לְבָקִי כַּיְּרוּעַ לְהַמְצַיֵּן בְּסִימָן ח' סָעִיף ה' בָּאֲחֲרוֹנִים שָׁם, וּבְהַגָּהוֹת אֲשֵׁרֵי סוֹף פֶּרֶק ג' דְּרָאשׁ הַשָּׁנָה (סי' יג), וּבָרֵ"ן (מגילה יג: ד"ה אבל הגאונים) עַל הַמִּשְׁנָה דְּאֵין פּוֹרְסִין אֶת שְׁמַע, וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ובה"ג חילק) פֹּה צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל. וְנִרְאֶה דְּמִשּׁוּם הָכִי נָייֵד הַפְּרִי חָדָשׁ בְּסִימָן תקפ"ה (ס"ב) וּפָסַק הַכֹּל גַּוְנֵי יוֹצֵא, וְנִרְאֶה דְּכַוָּנַת הַשּׁוּר הוּא לְמֵעָוֹת בְּעָלְמָא לְכַתְּחִלָּה:

ה * כָּתְבוּ הַגְּאוֹנִים וְכוּ'. וּבְסֵפֶר מַעֲשֶׂה רַב (אות קכב) **כָּתַב שֶׁהַגְּרַ"א אַף בְּקִדּוּשׁ** אֶלָּא יְכַוֵּן אַחַר לַבֵּיתָהּ לְקַדֵּשׁ לְפָנֶיהָ, וּמֵהָנֵי זֶה אַף שֶׁהוּא אֵינוֹ יוֹצֵא עַתָּה בְּהַקִּדּוּשׁ: **ה (כא) מוּעָט.** הֵינוּ (כג) עַל כָּל פָּנִים שִׁעוּר כַּזַּיִת, דְּהַאי שֶׁחִיֵּב עָלָיו בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה. וְסָתַם הַמְחַבֵּר כָּאן כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דִּלְבָרְכָה אַחֲרוֹנָה צָרִיךְ שִׁעוּר רְבִיעִית דַּיְקָא [חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר לְעֵיל בְּסִימָן ק"צ סָעִיף ג']. וְהַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ח) מְצַדֵּד דַּאֲפִלּוּ אִם נֹאמַר בְּעָלְמָא דִּלְבָרְכָה אַחֲרוֹנָה אֵין צָרִיךְ רְבִיעִית, לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיֶה נִקְרָא בְּמָקוֹם סְעוּדָה לֹא חָשִׁיב בְּפָחוֹת מֵרְבִיעִית יַיִן:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִתְּחִלָּה כְּשֶׁקִּדֵּשׁ הָיָה בְּדַעְתּוֹ (מז) שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל כְּלָל עַד אַחַר זְמַן, וְגַם זֶה הָיָה בְּדַעְתּוֹ גַּם כֵּן שֶׁלֹּא יֹאכַל בְּבַיִת זֶה אֶלָּא בְּבַיִת אַחֵר, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ וְאָכַל מִיָּד בְּמָקוֹם הַקִּדּוּשׁ אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְקַדֵּשׁ: **ד (טז) לְקַדֵּשׁ לַאֲחֵרִים.** וְהוּא הַדִּין (יז) דִּלְקַטָּנִים מַתְּר לְקַדֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם כְּדֵי לְחַנְּכָם בְּמִצְוֹת, וְהוּא שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לְקַדֵּשׁ בְּעַצְמָם וּכְדִלְקַמָּיהּ לְעִנְיַן גָּדוֹל: (יז) **עִמָּהֶם.** (יח) וַאֲפִלּוּ אִם כְּבָר יָצָא לְעַצְמוֹ: **(יח) עִמָּהֶם.** דְּקַיְמָא לַן כָּל בִּרְכוֹת הַנֶּהֱנִין אֵין אָדָם מוֹצִיא אֶת חֲבֵרוֹ אִם הוּא עַצְמוֹ אֵינוֹ נֶהֱנֶה אָז, רַק בְּדָבָר שֶׁהוּא חוֹב כְּגוֹן קִדּוּשׁ וְכַיּוֹצֵא בּוֹ אָדָם מוֹצִיא חֲבֵרוֹ, וְכַמְבֹאָר הֵכֵל בְּסִימָן קס"ז סָעִיף י"ט וְכ': (יט) **וַאֲפִלּוּ וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף דְּשָׁם כָּל הַקִּדּוּשׁ הוּא רַק בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן לָבַד מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּהָיָה מִצְוָה וְעָקְרוּ נִתְקַן שֶׁלֹּא בְּשָׁכִיל הֲנָאָה אֶלָּא מִצְוָה עָלָיו כְּשֶׁאָר מִצְוֹת, מִשּׁוּם הָכִי מוֹצִיא אֲחֵרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה, כְּקִדּוּשׁ הַלַּיְלָה. וְלֹא דָּמֵי לְבִרְכַּת הַמּוֹצִיא שֶׁל שַׁבָּת (יט) שֶׁל כָּל הַשָּׁלֹשׁ סְעוּדוֹת דְּאֵינוֹ מוֹצִיא אִם אֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם, דְּאַף שֶׁהֵם חוֹב אֵין הַחוֹב עָלָיו מִשּׁוּם מִצְוָה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְנֶה מִסְּעוּדַת שַׁבָּת וְאֵין לְהַמִּצְוָה עַצְמָהּ חוֹב, דְּהָא אִם הוּא נֶהֱנֶה מִמֶּה שֶּׁמִּתְעַנֵּג (כ) אֵין צָרִיךְ לֶאֱכֹל כִּדְאִיתָא בְּסִימָן רפ"ח (סעיפים ב-ג), עַל כֵּן אֵין מוֹצִיא אֲחֵרִים אִם אֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם. וְאִם קִדֵּשׁ עַל הַפַּת (כל) אָז מוֹצִיא גַּם בִּבְרַכַּת הַמּוֹצִיא, דְּהַאי בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא בִּבְרַכַּת בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן לְקִדּוּשׁ הַיַּיִן דַּמְיָא: **(כ) וְהוּא שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים.** דְּאִם יוֹדְעִים לְקַדֵּשׁ בְּעַצְמָם אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָם בְּקִדּוּשׁ שֶׁלּוֹ (כנ) אִם אֵינוֹ יוֹצֵא אָז בְּעַצְמוֹ בְּהַקִּדּוּשׁ. וְהַפְּרִי חָדָשׁ בְּסִימָן תקפ"ה (ס"ב) חוֹלֵק וּסְבִירָא לֵהּ דְּבָכָל גַּוְנֵי יוֹכֵל לְהוֹצִיאָם. וּבְסֵפֶר אַרְצוֹת הַחַיִּים סִימָן ח' (ס"ה בהגה"ה) מַסִּיק גַּם כֵּן דְּמִדִּינָא יָכוֹל לְהוֹצִיא בְּכָל גַּוְנֵי, אַךְ לְכַתְּחִלָּה הַמִּצְוָה שֶׁיְּקַדֵּשׁ בְּעַצְמוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא בָּקִי גַּם חֲבֵרוֹ הַמּוֹצִיאוֹ אֵינוֹ יוֹצֵא עַתָּה בְּהַקִּדּוּשׁ. וְאִשָּׁה אַלְמָנָה שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת בְּעַצְמָהּ אֵיךְ לְקַדֵּשׁ לֹא תוּכַל לִכָּנֵס בְּבֵית אַחֵר לִשְׁמֹעַ קִדּוּשׁ כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ סוֹעֶדֶת שָׁם כְּלָל, מִצַּדַּד דַּאֲפִלּוּ אִם נֹאמַר בְּעָלְמָא דְּלִבְרָכָה אַחֲרוֹנָה אֵין צָרִיךְ רְבִיעִית, לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיֶה נִקְרָא בְּמָקוֹם סְעוּדָה לֹא חָשִׁיב בְּפָחוֹת מֵרְבִיעִית יַיִן:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מז) הַגְּרַ"ז (ס"ה) וְזֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני קידוש במקום סעודה ס"ג) וּשְׁאֲרֵי אַחֲרוֹנִים הִרְכָּה, דְּלֹא כְּלִבּוּשׁ: **ד (יז)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) וּשְׁאֲרֵי אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קס"ז סָעִיף י"ט **דַּאֲפִלּוּ קְטַנִּים שֶׁאֵינָם בְּנֵי בֵּיתוֹ:** **(יח)** כָּל הַפּוֹסְקִים (פסחים פ"י ה.) וְט"ז (סק"ג) וּשְׁאֲרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּלִבּוּשׁ: **(כ) וּמֵהֵילָא אִז אֵינוֹ יָכוֹל לְקַדֵּשׁ בְּשַׁחֲרִית אַף אִם יִרְצֶה לִתֵּן הַכּוֹס לַאֲחֵרִים דְּאֵין קִדּוּשׁ אֶלָּא בִּמְקוֹם סְעוּדָה, אֲבָל לֹא דְּהוּא פְּטוּר מִמִּצְוָה:** **(כא)** אֲחֵרוֹנִים: **(כב) בֵּין מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם אוֹ שֶׁכְּבָר יָצָא** [כֵּן מִשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ובה"ג חילק)]: **ה (כג)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ח) וּשְׁאֲרֵי אַחֲרוֹנִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah